

EL LLENGUATGE

Tot just

Per a la modificació dels verbs —i també dels adjectius i d'altres adverbis— comptem amb els adverbis i les locucions adverbials. Entre els adverbis, sobresurten el formats afegint el sufix o terminació *ment* a la forma femenina dels adjectius qualificatius. Aquests adverbis són en nombre indefinit i solen indicar la manera com es realitza l'acció del verb, encara que en alguns casos adquireixen també d'altres significacions. També constitueixen un nombre indefinit les locucions adverbials, el qual, certament, ultrapassa de bon tros el de les relacions més extenses que puguem trobar a les gramàtiques més completes, car l'ús, a més, en crea de noves continuament. I és amb aquestes locucions que podem arribar a matisar, algunes vegades fins a extrems subtilíssims, la manera com es realitza una acció —o el significat d'un adjectiu o d'un altre adverbi—, noció que més d'un cop s'interfereix clarament amb les nocions de quantitat i de temps. Les definicions que proposen els diccionaris per a certes locucions o frases adverbials, per mitjà de la sinonímia amb d'altres —sovint més d'una— locucions o expressions de la mateixa categoria, definides, al seu torn, pel mateix procediment, però sense que es pugui establir una sinonímia autèntica entre totes les que intervenen en un mateix joc de definicions, ens donen una idea de la matisació que es pot aconseguir amb l'aplicació d'aquests termes gramaticals.

Observem, així, que per a la definició de la locució *amb prou feines* el Diccionari Fabra proposa *difícilment* i *a penes*. Al seu torn, *difícilment* hi és definit de la manera habitual amb què són definits aquests adverbis, amb les expressions *d'una manera difícil* i *amb dificultat* i *a penes* proposant la seva sinonímia amb *gairebé no* i *tot seguit que*. Però en els exemples *Amb prou feines arribarem a ésser vint* i *A penes m'ha mirat*, que il·lustren aquestes definicions, podríem també usar amb el mateix valor, o gairebé, la locució *tot just*, la qual és definida pel Fabra amb el conjunt *no més* i per l'Enciclopèdia, en canvi, amb l'adverbi *només*. I en els exemples de Fabra de *tot just*, *Tot just són les vuit* i *Passes vacil·lants com les d'una criatura que tot just comença a caminar* («tentines»), l'ús, en lloc seu, de *a penes* o *amb prou feines* comportaria un lleu matis de diferència, car *tot just* indica l'acompliment precís d'una acció amb una certesa que no denoten les altres locucions.

Albert Jané